

Tieteellinen elämä

Kanssakulkijuudesta, jälkikirjoitus

Tiede & edistyksen viime vuoden viimeinen pääkirjoitus käsitteli vertaisarviointia ja päätyi Madeleine Reevesiä (2022) seuraten ajatuksiin vertaisarvioinnista kanssakulkijuutena: arvioinnin ei pitäisi olla virheiden osoittelua, kurittamista tai portinvartijuutta, vaan yhdessä ajattelua kirjoittajan ja hänen tekstinsä kanssa – hoivaa, sotkuisia affekteja ja sitkeyttä tekstin äärellä.

Kysymättä pääkirjoituksessa kuitenkin jäi, millaisia ehtoja tämä sitkeys vaatii, mikäli sen ei ajatella perustuvan vain tiedejulkaisemisen prosesseissa valtaa käyttävien yksilöiden – refereiden, editorien, toimittajien – hyvän-
tahtoisuuteen ja valmiuteen ”hyväksyä sotkuiset affektit” ja ajatella yhdessä kirjoittajien kanssa. Jos kirjoittamisen ja julkaisemisen paikantuneisuus ja kaikkinaisen sotkuisuus otetaan annettuna, on kai kysyttävä, kenen kannettavaksi sotkut säilyttyvät. Toisin sanoen, millaista yhteisajattelua tai kanssakulkijuutta on mahdollista toteuttaa silloin, kun akateemisen työn rakenteet toistuvasti tuottavat tilanteita, joissa kirjoittajilla itsellään ei ole enää resursseja tai aikaa jäädä yhden yksittäisen tekstin ääreen kulkemaan sen ehdottamia polkuja loppuun asti.

On kai niin, että akateeminen kapitalismi – tutkimustyön rahoittamisen rakenteet ja ehdot – eivät useinkaan tue tai joskus edes mahdollista

pitkäjänteistä työskentelyä tekstien parissa, etenkin silloin, kun kyse on kotimaisista tiedelehdistä. joista saatavat meriitit ovat lähtökohtaisesti pieniä. Akateeminen kapitalismi vaatii tuotantoa, jossa yhden tekstin työstämiseen käytetään mahdollisimman vähän työaikaa. Samalla yhteiskirjoittamiseen kannustetaan yhä enemmän myös yhteiskuntatieteissä ja humanistisissa tieteissä. Ongelma vain on se, että vaikka yhteiskirjoittaminen nähdään tapana tuottaa tekstiä tehokkaasti ja nopeassa tahdissa, yhteisar-
tikkeleiden työstäminen hyväksi ja koherenteiksi artikkeleiksi vaatii usein paljon enemmän aikaa ja resursseja kuin yksin kirjoitetut tekstit. Tällaista aikaa tai tällaisia resursseja ei kuitenkaan erilaisten päällekkäisten pätkäprojektien maailmasta yleensä löydy.

Kun kirjoittamisen tuotannolliset olosuhteet kaikin voimin vastustavat yhteistä ajattelua ja pitkäjänteistä kanssakulkijuutta, ei kyse kai ole vain yksilöiden sitkeydestä tai halukuudesta pysytellä tekstien hankaluuksissa. Kanssakulkijuutta ei kukaan voi tehdä yksin. Seuraava askel siis olisi sen miettiminen, miten raivata tieteelliselle kirjoittamiselle sellaista tilaa – edes jonkinlaisia aukkoja tai marginaaleja – joissa kanssakulkijuus kaikkine aikaa vievine, tuskastuttavine käytäntöineen ja prosesseineen tulisi myös rakenteellisesti mahdolliseksi. ■